

ANALÝZA MOŽNOSTI PODPORY PRE MLADÝCH FARMÁROV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

ANALYSIS OF THE SUPPORT OPTIONS FOR YOUNG FARMERS IN THE SLOVAK REPUBLIC

Mariana Dubravská

ABSTRACT

Slovak agriculture needs young people. Average age of employees in this sector is about 20 years old. Support of the young and small farmers is one way how to vitalize Slovak agriculture and countryside. Everybody who starts needs financial sources. Proponed Paper analyses support options for young farmers in the Slovak Republic.

KEY WORDS

Young farmers, support, subsidies, agriculture

JEL classification: Q12, Q14.

ABSTRAKT

Slovenské poľnohospodárstvo potrebuje mladých ľudí. Priemerný vek zamestnancov v našom rezorte je dnes takmer 50 rokov Podpora mladých, malých a rodinných farmárov a výrobcov je jednou z ciest ako oživiť poľnohospodárstvo a vidiek na Slovensku. Každý, kto začína podnikať, o to viac v poľnohospodárstve, potrebuje finančné zdroje. Predkladaný článok analyzuje možnosti podpory pre mladých farmárov hospodáriacich na Slovensku.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

Mladí farmári, podpora, dotácie, poľnohospodárstvo

ÚVOD

Slovenské poľnohospodárstvo potrebuje mladých ľudí. Priemerný vek zamestnancov v našom rezorte je dnes takmer 50 rokov. (Debnárová 2017). Na jednej strane je to odvetvie, ktoré problémy fackujú zľava-sprava, no na strane druhej tiež príležitosť realizovať svoje sny o krásnej krajine a

kvalitných domácich potravinách. Mladí farmári a malí poľnohospodári sú tí, ktorí sa intenzívne venujú diverzifikácii plodín, pestujú tradičné plodiny a prinášajú tak do krajiny potrebnú rôznorodosť. Práve tým nachádzajú úspech aj u slovenských spotrebiteľov, ktorí majú o lokálne, čerstvé a slovenské potraviny stúpajúci záujem. Okrem toho práve malé podniky dokážu v regiónoch zabezpečiť množstvo pracovných miest (MPSR 2016).

MATERIÁL A METÓDA

Cieľom príspevku je analyzovať možnosti podpory podnikateľov hospodáriacich na poľnohospodárskej pôde s dôrazom na priame podpory. V príspevku sú použité vedecko-poznávacie metódy, t.j. analýza problematiky, syntéza získaných informácií a dedukcia.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Mladí farmári

ASYF je anglická skratka pre Združenie mladých farmárov na Slovensku. Zoskupuje takmer 100 mladých farmárov - ľudí vo veku od 18 do 40 rokov, ktorí majú záujem pracovať v poľnohospodárstve. Od roku 2008 svojim členom poskytuje informácie, vzdeláva a zastupuje ich pri rokovaní s exekutívou. Je členom Európskej rady mladých farmárov (CEJA) a Vidieckej platformy. Aj vďaka práci ASYFu dnes Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA) začína posielat' rozhodnutia k žiadostiam v rámci podopatrenia 6.1 Programu rozvoja vidieka SR na roky 2014-2020 (Debnárová 2017).

Hospodárenie na pôde

Jedným z kľúčových predpokladov podnikania na pôde je samozrejme pôda. Dostať sa k potrebným hektárom môže byť prvou skúškou šikovnosti pre mladých farmárov. V krajine, kde cena pôdy láka rôznych investorov a začína bitka o každý švík zeme, môžu záujemcovia očakávať skôr problémy a pripraviť sa na veľmi dlhé „vybavovačky“.

Pôda je veľmi vážna a citlivá téma. Medzi mladými farmármi sú aj takí, ktorých predkovia hospodárili na svojej pôde, no dnes ju má v prenájme subjekt napr. na 20 rokov a nemôžu sa k nej dostať. Je to riziko, ktoré musia podnikatelia znášať. Tri základné zákony, t.j. zákon č.140/2014 o nadobúdaní poľnohospodárskej pôdy, zákon č.330/1991 o pozemkových úpravách a zákon č.504/2003 o nájme poľnohospodárskej pôdy, sú predmetom legislatívnych úprav už v tomto roku. ASYF veľmi aktívne spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, navrhuje systematické a dlhodobé udržateľné riešenia, ktoré by zohľadnili aj mladých záujemcov o pôdu. V zmysle podopatrenia 6.1 môžu žiadatelia, ktorí získajú štatút „mladý farmár“ tým, že im PPA uzná

podnikateľské plány (*pozn. pošle kladné rozhodnutie*), požiadať Slovenský pozemkový fond (SPF) o poľnohospodársku pôdu. Ale najviac iba v rovnakej výmere, akú už žiadateľ vlastní, alebo má v nájme, v pomere 1:1. Záleží na tom, či má SPF v želanom katastri v správe nejaký pozemok, o ktorý mám ako podnikateľ záujem. Určite sa nájdu aj také katastre, kde SPF nemá žiadne poľnohospodárske pozemky v správe, a teda nebude schopný vyhovieť všetkým žiadateľom. Na druhej strane asi nemá ekonomický zmysel vziať do prenájmu pôdu z SPF, ktorá je vzdialená niekoľko desiatok kilometrov od mojich pozemkov. Bude záležať na prístupe a ochote SPF. Tento systém nastavovalo už predošlé vedenie, takže nájomné zmluvy, ktoré podniky uzatvárali s SPF na najbližšie roky, už obsahujú klauzuly, kde sa ráta s tým, že SPF môže poskytnúť uvoľnenú pôdu mladým farmárom. Je to možno beh na dlhé trate, ale systém je už nastavený a mladí farmári očakávajú, že spolupráca bude pozitívna, efektívna aj flexibilná (Cserge 2017)

Finančné zdroje

Každý, kto začína podnikat', o to viac v poľnohospodárstve, potrebuje finančné zdroje.

Slovenskí poľnohospodári môžu každoročne žiadať o priame podpory. Podmienky pre poskytovanie priamych podpôr upravuje legislatíva EÚ a SR. Priame podpory sa vyplácajú zo štátneho rozpočtu SR a refundujú z rozpočtu EÚ (MPSR 2018).

Mladý farmár mohol na začatie podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby získať dotáciu na realizáciu podnikateľského plánu do výšky 50 tis. EUR. (kod výzvy 9/PRV/2015).

Pre úspešných žiadateľov v rámci prvej výzvy podopatrenia 6.1 vyčlenili 25 mil. eur z celkových 30 mil. eur. V prvom kole bude teda podporených asi 500 žiadateľov. No úspešných by mohlo byť viac, preto ASYF požiadalo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR), aby presunulo finančné prostriedky alokované v podopatrení 4.1 pre mladých farmárov so štatútom do výzvy v rámci podopatrenia 6.1. Ide o približne 18 miliónov eur. V súčasnosti Slovensko čaká na oficiálne potvrdenie súhlasu z Európskej komisie, aby sa mohol tento presun vykonať. Celkovo by tak mohlo podporu získať až 1000 žiadateľov (Debnárová 2017).

Zo stránky PPA súboru (Sumárny prehľad za projektové opatrenia PRV SR 2014-2020) sa dozvieme, že počet žiadateľov je 2 029, no bohužiaľ schválené prostriedky sú len pre 600 žiadateľov, ktorý musia splniť prísne špecifické podmienky. No podľa zapisnice z 3 riadneho zasadnutia MV pre PRV SR 2014-2020, konaného 11.11.2016 sa dozvieme, že počet schválených projektov bude na 960, čo pri súčasných 2 029 žiadateľoch predstavuje stále priveľmi nízke číslo Žiak 2017).

V rámci dostupných podpôr existuje ešte jedna alternatívna možnosť využiť aspoň časť európskych peňazí a to v projektovom opatrení 6.3 (Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov) o maximálnej výške podpory 15 tisíc, čo pri alokovaných prostriedkoch 4 950 000,- Eur predstavuje vybavených ďalších 330 žiadostí.

V súčasnosti je plánovaná výzva “Podpora na začatie podnikania mladých poľnohospodárov” od 31.12.2018.

Výška dotácie

Výplata dotácie je automatická, ak ste splnili podmienky, priamo na Váš účet. Tu je výška za jednotlivé plnenia v roku 2016:

Základna platba 134,04 Eur/ha

Platba pre mladých farmárov 60,41 Eur/ha

Oprávnenosť žiadateľa

- Oprávneným žiadateľom (prijímateľom) je mladý poľnohospodár – fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jej príjmu, ktorá v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ.
- V prípade žiadateľa, ktorým je právnická osoba (vek, vzdelanie a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik), musí definíciu mladého poľnohospodára spĺňať ten, kto podnik zakladá, ovláda a zároveň vedie a súčasne je splnené nasledovné ustanovenie:
- V prípade, ak mladý poľnohospodár nezakladá podnik ako jeho jediný najvyšší predstaviteľ, bez ohľadu na jeho právnu formu, musí preukázať, že podnik ovláda a zároveň vedie, t.j. má rozhodovacie právomoci týkajúce sa riadenia, zisku a finančného rizika a jeho majetkový podiel na danom podniku je min. 2/3 (PPA 2018).

ZÁVER

Priemerný vek zamestnancov v slovenskom poľnohospodárstve je dnes takmer 50 rokov. Podpora mladých, malých a rodinných farmárov a výrobcov je jednou z ciest ako oživiť poľnohospodárstvo a vidiek na Slovensku. Mladí poľnohospodári chcú prispieť k tvorbe pridanej hodnoty na Slovensku a budovať trvaloudržateľnú agropotravinársku výrobu. No, rovnako ako celý

sektor na Slovensku, by potrebovali poznať kvalitnú dlhodobú koncepciu rozvoja poľnohospodárstva, aby bolo zrejmé, kam je potrebné nasmerovať investície a podpory. Mladým patrí budúcnosť a aj od nich závisí, ako bude vyzeráť naša krajina a či sa dožijeme zlepšovania kvality života na vidieku. Každý, kto začína podnikáť, o to viac v poľnohospodárstve, potrebuje finančné zdroje. Mladý farmár mohol na začatie podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby získať dotáciu na realizáciu podnikateľského plánu do výšky 50 tis. EUR. (kod výzvy 9/PRV/2015). V rámci dostupných podpôr existuje ešte jedna alternatívna možnosť využiť aspoň časť európskych peňazí a to v projektovom opatrení 6.3 (Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov) o maximálnej výške podpory 15 tisíc, čo pri alokovaných prostriedkoch 4 950 000,- Eur predstavuje vybavených ďalších 330 žiadostí. V súčasnosti je plánovaná výzva "Podpora na začatie podnikania mladých poľnohospodárov" od 31.12.2018.

POĎAKOVANIE

Príspevok je výstupom z projektov VEGA 1/0139/16 a KEGA 035PU-4/2016.

LITERATÚRA

- Debnárová, L. (2017) Mladí farmári sa chytajú šance [online]. [cit. 4. septembra 2018]. Dostupné z: <https://www.polnoinfo.sk/clanok/4820/mladi-farmari-sa-chytaju-sance>
- Dotácie (2018) [online]. [cit. 4. septembra 2018]. Dostupné z: <https://www.nasepozemky.info/index.php/Dot%C3%A1cie>
- MPSR (2018) Podpory - výzvy [online]. [cit. 8. septembra 2018]. Dostupné z: <http://www.mpsr.sk/sk/?navID=257>
- MPSR (2016) Podpora mladých, malých a rodinných farmárov a výrobcov je jednou z ciest ako oživiť poľnohospodárstvo a vidiek na Slovensku [online]. [cit. 8. septembra 2018]. Dostupné z: <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1&navID2=1&sID=40&id=10858>
- PPA (2018) Priame podpory [online]. [cit. 8. septembra 2018]. Dostupné z: <http://www.apa.sk/priame-a-agro-environmentalne-podpory>
- Žiak, M. (2017) Ste Mladý farmár? [cit. 4. septembra 2018]. Dostupné z: <https://miroslavziak1.blog.sme.sk/c/449242/ste-chceli-ste-byt-mlady-farmar.html>

*Príspevok z medzinárodnej vedeckej korešpondenčnej konferencie EAEP 2018, 21. – 23. október 2018 (Prešov, Slovenská republika).

KONTAKTNÁ ADRESA

Ing. Mariana Dubravská, PhD., Fakulta Manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove,
Konštantínova 16, 080 01 Prešov, Slovenská republika; e-mail: mariana.dubravska@unipo.sk